

بحران اقتصاد جهانی - ۲۰۰۸

و آینده اقتصاد ایران

Global Economic Crisis-2008

And the Future of Iran's Economy

دکتر حسن نفیسی

سرشناسه :	نفیسی، حسن، ۱۳۴۵ -
عنوان و نام پدیدآور :	بحران اقتصاد جهانی ۲۰۰۸ و آینده اقتصاد ایران / حسن نفیسی
مشخصات نشر :	تهران : پاناسارینا، ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری :	۳۳۵ ص.
شابک :	978-600-5778-25-0
قیمت :	۱۰۵۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی :	فیا
موضوع :	اقتصاد -- ایران
موضوع :	اقتصاد -- ایران -- آینده‌نگری
موضوع :	بحران مالی جهانی، ۲۰۰۸ - ۲۰۰۹ م.
موضوع :	اقتصاد جهانی
رده‌بندی کنگره :	۴۷۵HC/IV ب۳-۱۳۹۱
رده‌بندی دیویی :	۳۳۰/۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی :	۲۷۹۳۵۱۳



نام کتاب: بحران اقتصاد جهانی - ۲۰۰۸ و آینده اقتصاد ایران

نویسنده: دکتر حسن نفیسی

نوبت چاپ اول: ۱۳۹۱

ناشر: مؤسسه پاناسارینا

شمارگان: ۳۰۰۰ نسخه

بها: ۱۰۵۰۰۰ ریال

شابک: ۰ - ۲۵ - ۵۷۷۸ - ۶۰۰ - ۹۷۸

کلیه حقوق برای مؤلف محفوظ است

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	فصل اول: (کلیات)
۷.....	مقدمه
۱۱.....	مفاهیم و تعاریف اقتصاد، بحران
۱۷.....	ضرورت موضوع تحقیق این کتاب
۳۱.....	بحران اقتصادی طی یکصد سال گذشته در جهان
۳۶.....	نتیجه گیری فصل اول
	فصل دوم: (بحران اقتصاد جهانی ۲۰۰۷)
۴۱.....	پیشگفتار
۵۳.....	ریشه های ایدئولوژیک بحران اقتصادی در غرب
۵۷.....	تاثیر بحران اقتصادی بر نظام بین الملل
۶۳.....	علل و ماهیت ایجاد بحران اقتصادی (۲۰۰۷)
۷۱.....	تاثیر بحران اقتصادی بر قدرتهای نظامی جهان
۸۹.....	نقش سازمان تجارت جهانی (W.T.O) در تشدید یا ترمیم بحران اقتصادی
۱۰۵.....	بحران اقتصاد جهانی و تاثیر آن بر نفت

فصل سوم: (آشنایی با اقتصاد ایران و منطقه)

نگاهی بر اقتصاد کلان ایران و پتانسیل‌های تولید، مصرف و غیره.....	۱۲۹
بحران اقتصاد جهانی و آثار منفی آن بر اقتصاد روبه رشد ایران.....	۱۳۹
بحران اقتصاد جهانی و اثر آن بر منطقه خاورمیانه.....	۱۴۱
استراتژی توسعه اقتصادی ایران.....	۱۵۶
موقعیت شاخص‌های اقتصادی ایران در اقتصاد جهان و کشورهای منطقه.....	۱۸۳
اقتصاد ایران بخش خصوصی و سرمایه‌گذاری خارجی.....	۲۱۳

فصل چهارم: (توسعه اقتصادی، چالش‌ها و دهه آینده)

پیشگفتار.....	۲۳۳
هدفمند کردن یارانه‌ها جراحی بزرگ و اجتناب ناپذیر در اقتصاد ایران.....	۲۳۹
تورسم ناجی اقتصاد راكد در بحران اقتصادی ایران.....	۲۵۳
رفع چالش‌های سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و خارجی در حوزه قانون.....	۲۶۳
انتقال آثار رکود اقتصاد جهانی از کشورهای صنعتی به اقتصاد ایران.....	۲۷۹
چالش‌های پیش روی اقتصاد ایران در دهه آینده.....	۲۹۱
رویدادهای تاثیرگذار بر اقتصاد جهان و ایران در قرن ۲۱.....	۳۰۷
خلاصه، نتیجه و ارائه راهکار.....	۳۱۳
فهرست جداول و نمودارها.....	۳۲۱
فهرست منابع.....	۳۲۵

فصل اول:

کلیات

www.ketab.ir

«یا لطیف»

مقدمه

اقتصاد کشورها در قرن حاضر به طوری در هم تنیده شده است که هر نوسان یا تغییری در مقیاس بزرگ که در یکی از اقتصادهای پیشرفته به وجود می‌آید، سایر کشورها را تحت تاثیر قرار می‌دهد. این نوسانات ممکن است مثبت یا منفی باشند، کما اینکه وقتی رونق اقتصادی در یک کشور یا مجموعه‌ای از کشورها به سطح بالایی از رفاه و افزایش قدرت خرید مردم می‌رسد، در زنجیره مبادلات پولی و کالایی و بازارهای سرمایه، همه اقتصادهای مرتبط با خود را نیز تحت الشعاع قرار می‌دهد و بالطبع به رونق بیشتری در این کشورها منجر می‌شود؛ همین امر از جنبه منفی نیز مصداق دارد و آن عبارت است از سرایت بحران اقتصادی از یک کشور به سایر کشورها و حتی فراگیر شدن آن در ابعاد جهانی. در طول قرن گذشته تا حال سه موج بزرگ بحران را در اقتصاد کشورهای پیشرفته صنعتی رخ داده است که بر ثبات اقتصادی، سطح رفاه، و توان مالی آنها تاثیر گذاشته و موازنه قدرت سیاسی و اقتصادی جهان را نیز بر هم زده است. یکی از

مهمترین پیامدهای بحران اقتصادی در ممالک صنعتی، اثری است که بر روند توسعه کشورهای در حال رشد دارد. زیرا این دسته از کشورها، از جمله کشور ما، از دو جهت به اقتصادهای صنعتی غرب وابسته اند: نخست به لحاظ تکنولوژی پیشرفته مورد نیاز برای ایجاد زیرساخت های صنعتی و یا استمرار جریان توسعه صنعتی کشور و تکمیل پروژه های بزرگ عمرانی و بنیادی. زیرا تکنولوژی و تجهیزات زیربنایی مذکور و همچنین دانش فنی مورد نیاز برای بهره برداری از آنها، از کشورهای غربی خریداری می شود؛ و دوم افت تقاضا یا افت قیمت در بازار مواد خام و سوخت که عمده ترین منبع درآمد کشورهای در حال توسعه است. بنا براین آسیب ها و زیانهای ناشی از سرایت بحران جوامع صنعتی به اقتصادهای کوچکتر یا در حال رشد به مراتب بیشتر است. به عبارت دیگر کشورهای در حال توسعه در شرایط بحران جهانی اقتصاد بیشتر مستعد نوسانات و شوک های اقتصادی هستند. به عنوان مثال تعداد زیادی کارخانه و مراکز تولیدی عظیم که انحصار تولیدشان در دست غرب است با استفاده از نیروی ارزان کار در کشورهای آمریکای لاتین، شمال آفریقا، آسیای میانه و آسیای دور فعالیت می کنند. از آن جا که سرمایه و ابزارهای تولیدی این مراکز توسط کشور مبداء تامین می شود، افت و خیزهای اقتصادی کشور مبداء به کشور میزبان سرایت می کند و فرآیند تولید را با مشکل مواجه می سازد. طبیعی است در این حالت ثبات چرخه مالی در بخش های گوناگون به هم می خورد، مواد خام کشور میزبان بازار خود را از دست می دهد و در چرخه تولید به مصرف نمی رسد، نیروی کار بومی کشور میزبان با معضل بیکاری

مواجه می‌شود، و ... سلسله پیامدهای متعاقب هم که قانونمندی اقتصادهای به هم گره خورده ایجاب می‌کند.

همین فضل در مورد بازارهای بین‌المللی بورس، شرکت‌های چند ملیتی و یا کارتل‌های بزرگ فرا ملیتی نیز وجود دارد. در هم آمیختگی فعالیت‌های اقتصادی تولیدی و خدماتی در دوران معاصر به حدی عمیق شده است که بحران‌هایی مانند بحران اقتصادی سال ۲۰۰۷ و ۲۰۰۸ آمریکا، در اندک زمانی به همه جای دنیا سرایت کرد و تقریباً دامنگیر اکثر کشورها شد. این بحران نه تنها تأثیرات منفی اقتصادی برای بانک‌های معتبر و بزرگ آمریکا و همچنین نهادهای کلان اقتصادی آن کشور مانند وزارت مسکن آمریکا در پی داشته است، بلکه با قدرت گرفتن کشورهای نظیر چین، هند، و برزیل، بلوک بندی قدرت سیاسی غرب را نیز در هم شکسته است.

در این کتاب، سعی بر آن داریم که ضمن رویکرد تحلیلی به نقش این بحران و مجموعه نوسانات اقتصاد جهانی سال ۲۰۰۸ در کشورها، و به ویژه تبعات منفی آن بر اقتصاد ایران بپردازیم. تأثیر بحران مذکور بر اقتصاد کشور ما که یک کشور در حال توسعه محسوب می‌شود در این بحث از دو نظر حائز اهمیت است. نخست اینکه اقتصاد کشور درست در زمانی با این بحران مصادف شد که طرح دولت مبنی بر حذف تدریجی یارانه‌ها به اجرا درآمد؛ و دوم اینکه برنامه پنجم توسعه کشور بیش از هر زمانی به سرمایه‌گذاری کلان نیاز دارد و افق اقتصاد غیر نفتی را برای خود ترسیم کرده است. با توجه به شرایط کنونی، موضوع عمده مطالعه و تحلیل این کتاب بررسی بحران

اقتصادی فراگیر در سطح جهانی و با محوریت اقتصاد ایران و به ویژه طرح حذف یارانه ها از این اقتصاد است.

این نوشتار بخشی از پایان نامه دوره دکترای اینجانب بوده و حدود یکصد و پنجاه صفحه حاوی تجربه و تحلیل های آماری و همچنین نظریات خاص آکادمیک آن، به دلیل عدم ارتباط مستقیم با محتویات کتاب حاضر، حذف گردیده است. در این جا لازم می دانم از تمامی عزیزانی که در تهیه این رساله بنده را یاری دادند تشکر کنم، و به ویژه از اساتید، کارشناسان و مسئولین محترم نهادهای اقتصادی کشور سپاسگذارم. ضمناً این کتاب زمانی جهت اخذ مجوز به مرجع مربوطه تحویل شده است که بخش اول برنامه هدفمند کردن یارانه ها در کشور به اجرا درآمده و محک خورده است.

امیدوارم این کتاب که علاوه بر تجزیه و تحلیل داده های آماری و تحقیقات متعدد در زمینه های مرتبط با اقتصاد جهانی، راهکارهایی برای جانشینش روی اقتصاد ایران در دهه آینده ارائه داده است، مورد توجه پژوهشگران، مسئولین اقتصادی کشور و عنایت کارشناسان و دست اندرکاران توسعه کشور قرار گیرد.

دکتر حسن نفیسی

تهران - زمستان ۱۳۸۹